

GUIA DOCENT DE L'ASSIGNATURA

Titulació acadèmica		Llicenciatura / Màster en Teologia				
Assignatura		(SE) Els límits morals del món econòmic				
Any	2021-2022	Curs	Seminari	Valor lectiu	5 ECTS	
Període lectiu	Primer semestre	Hores setmanals		2	Àrea	Teologia moral
Professor/a	Lluís Serra i Llansana			Llengua	Català	

Descripció/Justificació

El capítol III de la Constitució del Concili Vaticà II «Gaudium et Spes» tracta sobre la vida econòmic-social com a un espai on ha de respectar-se i promoure la dignitat de la persona humana, la seva sencera vocació i el bé de tota la societat. La llei fonamental del desenvolupament econòmic apunta al servei de l'home. Tal com diu el document, «l'activitat econòmica ha d'exercir-se seguint els seus mètodes i les lleis pròpies, dins de l'àmbit de l'ordre moral perquè s'acompleixin els designis de Déu sobre l'home» (núm. 64). Dues fonts de valor inestimable són les encíclics socials dels Papes, des de «Rerum Novarum» de Lleó XIII fins a «Fratelli tutti» del papa Francesc, així com una extensió més ample de documents que configuren la Doctrina Social de l'Església, entesa com l'ensenyament elaborat en el si de l'Església com a resposta històrica als problemes econòmics i socials produïts a partir de la revolució industrial fins al dia d'avui. Les persones i les institucions poden veure's empeses a traspasar els límits morals que assolir determinats guanys. Es tracta, a través del discerniment i la reflexió de la teologia moral, de conèixer els límits morals de món econòmic, més enllà dels quals es cauria en la immoralitat. Els temps actuals ens porten molts reptes i desafiaments perquè l'economia presenta una complexitat creixent no exempta de dificultats. En aquest escenari, ens detindrem de manera especial en el pensament del papa Francesc, que ha tractat de manera clara els temes econòmics i socials, en la majoria dels seus documents. Tal com escriu a «Fratelli tutti»: «Desitjo que en aquesta època que ens toca viure, tot reconeixent la dignitat de cada persona humana, podem fer renéixer entre tots un desig mundial de germanor» (núm. 8)

Requisits i orientacions prèvies

Haver cursat el Grau - *Baccalaureatus* en Teologia i complir les condicions acadèmiques per fer el Seminari de Tesina o d'Especialització

Objectius

Generals:

- Coneixements (objectius conceptuals)
 - Comprendre conceptes claus de l'antropologia, la sociologia, l'economia, la teologia i la moral cristianes, tocant al món econòmic
 - Conèixer, analitzar i comprendre les principals aportacions del magisteri eclesial, de la Doctrina social de l'Església i el pensament del papa Francesc sobre el món econòmic i social
 - Reflexionar sobre els criteris morals que permeten analitzar i valorar aquests continguts (socio-econòmics) des de l'òptica evangèlica
 - Definir, fins on sigui possible, els límits morals del món econòmic
- Habilitats (objectius procedimentals)
 - Practicar tècniques d'investigació i recerca
 - Saber raonar i debatre sobre els temes d'actualitat.
 - Analitzar els documents eclesials que orienten sobre el món econòmic

- Aplicar als temes estudiats l'ètica existencial formal de Karl Rahner
- Exposar en públic alguns temes en el context del seminari d'especialització: argumentació i debat
- Valors o actituds
 - Fomentar la lectura aprofundida i entenedora de temes complexos
 - Promoure el valor de la reflexió personal
 - Fomentar el diàleg crític amb els mitjans de comunicació social

Específics:

- Donar prioritat al pensament i als documents del papa Francesc sobre el món econòmic
- Abordar temes d'actualitat
- Dominar el vocabulari econòmic bàsic

Competències

Competències transversals (genèriques):

- Capacitat d'organització i planificació del treball intel·lectual, amb esforç i perseverança per portar-lo a terme.
- Capacitat d'anàlisi i de síntesi en els diversos elements que componen la teologia moral
- Capacitat de reflexió, de raonament crític i de discerniment sobre allò essencial i accessori
- Claredat en el pensament i precisió en l'expressió parlada en les exposicions i escrita a l'hora d'elaborar un discurs teològic, per tal d'aprendre a construir el propi coneixement
- Coneixement de les fonts de la Doctrina Social de l'Església
- Capacitat de treball en equip i d'exposició/debat sobre la matèria tractada

Competències específiques:

- Capacitat per comprendre les dinàmiques del món econòmic a la llum de la moral
- Descobriments de les noves situacions que sorgeixen en la complexitat tecnològica que tenen relació amb l'economia
- Coneixement de les dimensions morals de la producció i de l'ús dels mitjans de comunicació social
- Coneixement dels camins d'anàlisi i millora de la comunicació eclesial.

En acabar l'estudi d'aquesta assignatura, l'estudiant ha d'assolir una sèrie de competències o capacitats que contribueix a desenvolupar. Aquestes capacitats són teòriques i pràctiques. Remeten, en darrera instància, a què ha de saber, saber fer i saber ser l'alumne en assolir la seva titulació.

- Capacitat d'anàlisi i síntesi de temes d'actualitat
- Capacitat d'utilització de diverses metodologies i eines de recerca
- Capacitat d'aplicar els coneixements a la pràctica
- Coneixement i aprofundiment de la moral cristiana des de diverses dimensions
- Capacitat de comprendre, relacionar i situar-se críticament davant d'idees, valors, actituds
- Fonamentació de la pròpia experiència de fe i la seva incidència en la realitat
- Capacitat de justificació i coneixement de l'estructura i la dinàmica del fet moral i del lloc de la moral en la vida de fe dels creients i de la pròpia comunitat cristiana
- Comprensió de les dimensions ètiques de la fe cristiana i de la seva relació amb el món de l'economia

Continguts

1. Introducció al seminari: En quin sentit es pot parlar de límits morals del món econòmic? Respostes inicials a la llum de la Constitució Pastoral *Gaudium et Spes* (cap. III) i del Compendi de la Doctrina Social de l'Església (cap. VII).
2. Itinerari del Magisteri Pontifici: des de l'encíclica *Rerum Novarum* de Lleó XIII fins a l'encíclica *Fratelli tutti* del papa Francesc.
3. Metodologia d'anàlisi: veure, jutjar i actuar aplicades especialment a les aportacions del papa Francesc i del Compendi de la Doctrina Social de l'Església.
 - a. Veure: mirada crítica sobre la realitat econòmica global.
 - b. Jutjar: judici ètic global sobre el sistema econòmic dominant i el seu impacte social.
 - c. Actuar: línies d'acció per a un canvi de rumb.
4. Algunes preguntes finals:
 - a. Quines són les relacions entre fe, moral i economia?
 - b. Existeixen algunes realitats que els diners no poden comprar?

Metodologia d'ensenyament-aprenentatge

Atesa la dinàmica d'un Seminari d'Especialització, es desenvoluparà la relació de l'economia amb l'antropologia i la sociologia a la llum de la moral cristiana, especialment segons el pensament i les aportacions del papa Francesc. Es cercarà comprendre els continguts, posar a l'abast els textos més significatius, reflexionar sobre la seva actualitat, exposar per part dels alumnes les seves síntesis corresponents i dialogar-les en el seminari.

- Ensenyament-aprenentatge presencial (40%)
La classe presencial comprèn dues hores setmanals cada dimarts (12.10-13.55), des del 14 de setembre de 2021 al 12 de gener de 2022.
S'utilitzaran diversos mètodes:
 - a) exposició del professor (10%)
 - b) debats, treball en grup, simulació i exàmens... (30%)
- Ensenyament-aprenentatge (fora de l'aula) (60%)
 - a) dirigit: treballs, lectures... (30%)
 - b) autònom: estudi personal, lectures complementàries, consultes a la biblioteca... (30%)

Avaluació

S'opta per una avaluació continuada, que serà duta a terme en diversos moments:

- Avaluació inicial: per conèixer els nivells de partida de l'alumnat i ajustar aquests i els objectius del currículum.
- Avaluació formativa: es va duent a terme al llarg de l'assignatura a fi que l'alumnat i el professor vagin obtenint dades sobre com s'està desenvolupant el procés d'aprenentatge.
Es realitzaran alguns treballs de freqüència setmanal i d'altres a més llarg termini. Valor: 40%
Participació en les activitats a l'aula: 40%
- Avaluació exposició a l'aula: té com a finalitat desenvolupar un tema acordat amb el professor i debatut amb els companys.
Prova de contrast. Valor: 20%.

Criteris d'avaluació:

- Es comprovarà la consecució dels objectius i estratègies mitjançant proves, treballs i exposició a l'aula.

- Per tractar-se d'una avaluació continuada es tindrà en compte l'assistència a classe, el diàleg i la participació en les activitats proposades.
- Es valorarà l'exposició, la redacció, la presentació i l'aportació personal
- Es donarà un valor positiu a la capacitat d'elaborar un judici propi a la llum de la informació adquirida.

Tècniques d'avaluació:

- S'avaluaran les competències genèriques en l'exposició a l'aula, en la presentació dels treballs i en el diàleg a classe.
- Les competències específiques s'avaluaran per mitjà de:
 - Elaboració de petits treballs a partir de lectures.
 - Preparació de l'exposició, amb base escrita, sobre temes relacionats amb el món de l'economia i els seus límits morals
 - Participació en el diàleg que segueix a les exposicions.
 - Una exposició personal al llarg de la matèria

Bibliografia bàsica

DALMAU, B. *Els documents del Concili Vaticà II*, Abadia de Montserrat, 2012, especialment la Constitució pastoral *Gaudium et Spes*, capítol III
 CONSELL PONTIFICI DE JUSTÍCIA I PAU. *Compendi de la Doctrina Social de l'Església*. Església Catòlica. Pontificium Consilium Iustitia et Pace. 2005.

ENCÍCLIQUES

LLEÓ XIII *Rerum Novarum* (RN) 1891
 PIUS XI *Quadragesimo Anno* (QA) 1931
 JOAN XXIII *Mater et Magistra* (MM) 1961
 JOAN XXIII *Pacem in Terris* (PT) 1963
 PAU VI *Populorum Progressio* (PP) 1967
 PAU VI *Octogesima adveniens* (OA) 1971
 JOAN PAU II *Laborem exercens* (LE) 1981
 JOAN PAU II *Sollicitud Rei Socialis* (SRS) 1987
 JOAN PAU II *Centesimus Annus* (CA) 1991
 BENET XVI *Caritas in veritate* 2009
 FRANCESC *Laudato Si'* (LS) 2015
 FRANCESC *Fratelli tutti* (FT) 2020

BRUNI, L. *Economía de comunión*. <https://www.edc-online.org/es/publicaciones/articulos-de/luigino-br>

FRANCESC. *The Economy of Francesco*. <https://www.edc-online.org/es/eventi-e-news/the-economy-of-francesco.html>

FRANCESC. *Evangelii Gaudium*. Exhortació apostòlica. 2013

FRANCESC, *Querida Amazonia*. Exhortació apostòlica.. 2020.

FRANCESC. *Discurso a los participantes en el seminario "nuevas formas de solidaridad" organizado por la Pontificia Academia de las Ciencias Sociales*. Casina Pío IV. 5 de febrero de 2020

IBÁÑEZ, E. *L'economia de Francesc*. Barcelona: Claret Editorial 2020.

MORA, G. *La vida cristiana. Teología moral fonamental*. Facultat de Teologia de Catalunya (Col·lectània Sant Pacià). 2004.

PIKETTY, T. *La economía de las desigualdades: como implementar una redistribucion justa y eficaz de la riqueza*. Buenos Aires: Siglo XXI Editores Argentina 2015.

QUESTIONS TEOLOGIQUES. *Una societat diferent. Economia, treball i canvi climàtic*. IX, X i XI Jornades d'Ètica i Món Contemporani. Facultat de Teologia de Catalunya. Barcelona 2021.

RAHNER, K. *Escritos de Teología II*. Taurus Ediciones. Madrid. 1961.

SANDEL, M. J. *Lo que el dinero no puede comprar: Los límites morales del mercado*. Barcelona: Editorial Debate. 2021

SCHLAG SCHEREIER, M. *Contra la idolatría del dinero: cómo entender el mensaje del papa Francisco sobre la economía*. Ediciones Rialp, S.A. 2018

SUNG, J.M. *Deseo, mercado y religión*. Editorial Sal Terrae. Santander 1999.

TORNIELLO, A. – GALEAZZI, G. *Papa Francisco: esta economía mata: el capitalismo y la justicia social*. Ediciones Palabra. Madrid 2015